

Risikable forretninger

Hvem vinder og hvem taber, når
GMO'er ikke bliver kontrolleret?

BRIEFING | December 2024

Hvem nyder godt af dereguleringen af risikovurderinger?

De tre store

De største vindere af deregulering af risikovurderinger for nye GMO'er er "de tre store" landbrugsvirksomheder Bayer, Corteva og Chem China/Syngenta. Disse virksomheder dominerer GMO-markedet og står til at vinde betydeligt, hvis sikkerhedskontrollen elimineres. Men også den nye danske virksomhed Novonosis er med i dette kapløb. Ved at fjerne de lovmæssige "forhindringer" kan virksomhederne sænke omkostningerne til undersøgelse af potentielle skadevirkninger, og de kan sigte mod at styrke deres magt over det europæiske landbrugsmarked. Ifølge en undersøgelse foretaget af Croplife,¹ en lobbygruppe, der blandt andet repræsenterer de tre store, vil omkostningerne til udvikling og godkendelse af 'klassiske' GMO'er mellem 2017 og 2022 i gennemsnit udgøre 115 millioner dollars på internationalt plan.²

MANGE NGT-PRODUKTER KUNNE OGSÅ OPNÅS VED HJÆLP AF KONVENTIONELLE FORÆDLINGSTEKNIKKER, MEN MED MINDRE PRÆCISION, MINDRE EFFEKTIVITET OG PÅ EN MEGET MERE TIDSKRÆVENDE MÅDE. NÅR DE GENOTYPER OG FÆNOTYPER, DER OPNÅS, ER SAMMENLIGNELIGE MED RESULTATERNE FRA KONVENTIONEL FORÆDLING, ER RISIKOEN FOR MENNESKERS/DYRS SUNDHED OG FOR MILJØET LIGELEDES DEN SAMME SOM FOR KONVENTIONELT FREMAVLEDE PLANTER. DERFOR VIL DISSE PLANTER IKKE KRÆVE EN SPECIFIK RISIKOVURDERING FØR MARKEDSFØRING.³

Euroseeds udtalte.

Hvem taber på deregulering af risikovurderinger af nye GMO'er?

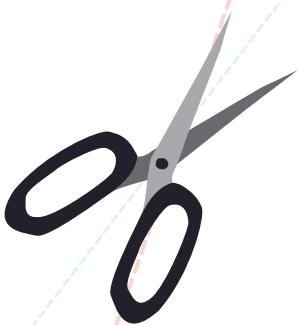
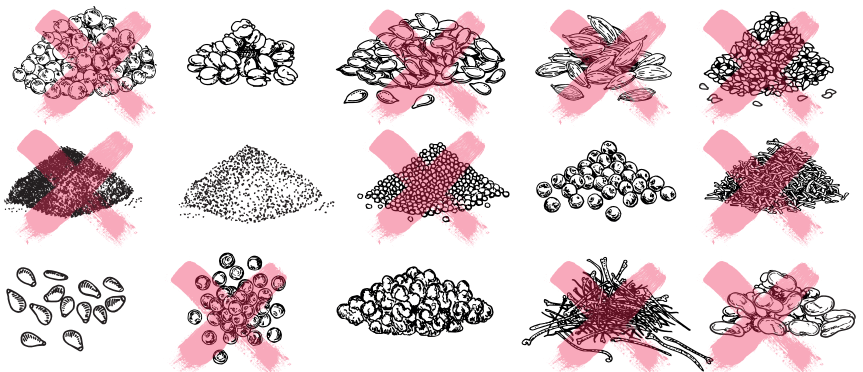
1. Naturen

Biotekvirksomheder hævder, at nye GMO'er i praksis er de samme som konventionelt fremavlede planter.⁴ Virksomhederne sammenligner genetiske modifikationer i skadedyrs- eller skimmelresistens med traditionelle selektive forædlingsmetoder, der har været på plads i tusinder af år.⁵ Denne sammenligning er misvisende: I modsætning til konventionelle metoder udgør nye GMO'er unikke nye miljørisici, såsom genetisk kontaminering, og de fremskynder ekspansionen af monokulturer. Alt dette har potentiale til at destabilisere økosystemer og skade biodiversiteten. Genredigering kan også føre til uventet produktion af nye toksiner og allergener i planter.⁶ Men på grund af manglende uafhængig forskning og offentlig finansiering er mange af de påvirkninger, som GMO'er kan have, når de kommer ud i naturen, ukendte. Det franske agentur for fødevarer, miljø og arbejdsmiljø (ANSES) anbefalede en case-by-case-tilgang til risikovurderinger.⁷ Allerede i 2021 anbefalede myndigheder fra Østrig, Polen, Italien, Tyskland og forskere fra fem relevante offentlige myndigheder specifikke kontroller af miljøpåvirkninger fra nye GMO'er.⁸ Men disse myndigheders udtalelser er indtil videre blevet afvist af EU's lovgivere.

De fleste ansøgninger vedrørende potentielt risikable produkter bevilges for 10 år. Men i loven om deregulering foreslår EU's lovgivere, at et medlemsland skal udføre ét feltforsøg, og derefter markedsføres produkterne på ubestemt tid. Selv hvis der blev opdaget skadelige virkninger, ville de nye GMO'er stadig kunne markedsføres og sælges til offentligheden - i praksis for evigt.

2. Forbrugere

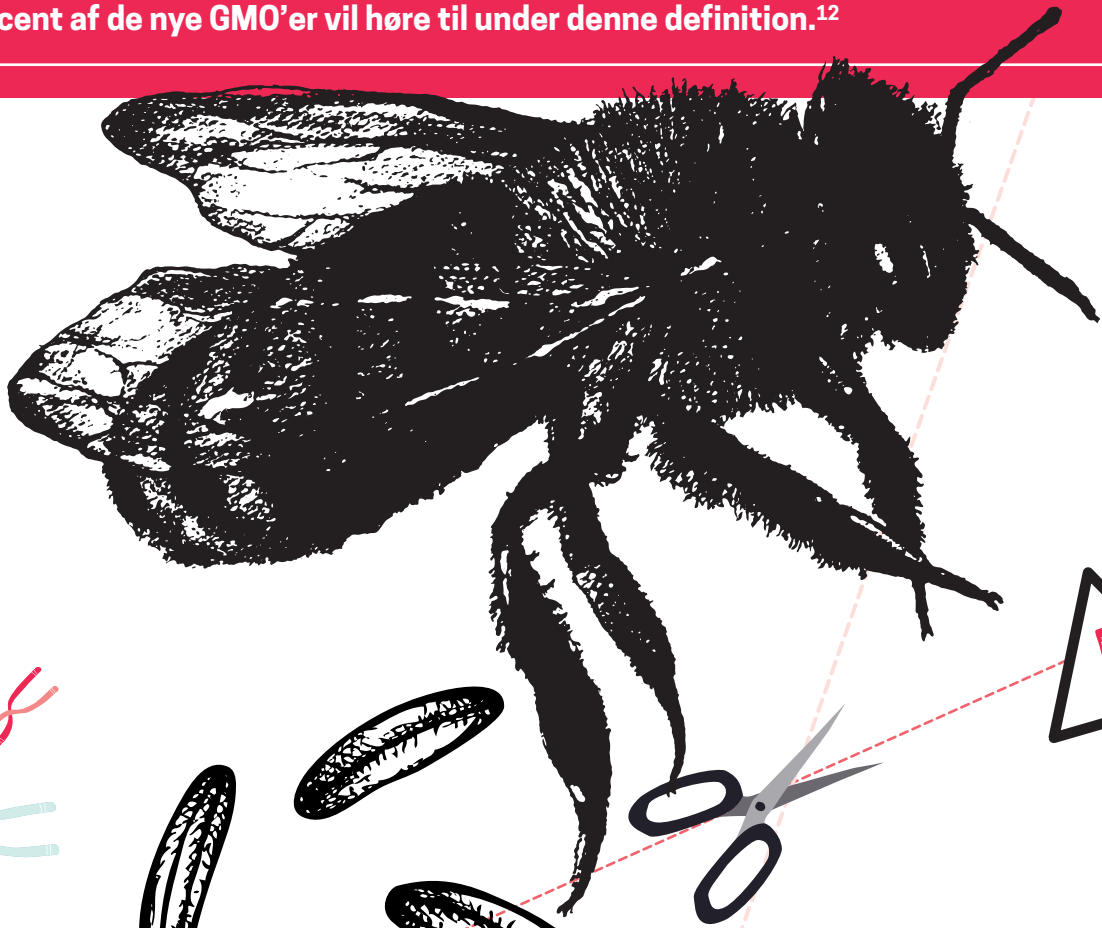
Genredigering fører til nye og uforudsete kombinationer af toksiner og allergener i planter. Ændring af flere gener i en organisme i den proces, der er kendt som multiplexing, kan resultere i skabelsen af nye proteiner eller molekyler med ukendt indvirkning på mennesker.⁹ Forbrugere fortjener at kunne være sikre på, at potentielt skadelige ingredienser i fødevarer gennemgår grundlæggende sikkerhedstjek, før de markedsføres i EU, og at EU's institutioner anvender forsigtighedsprincippet i deres lovgivning.

I henhold til gældende europæisk lovgivning skal nye genetisk modificerede organismer (GMO'er) gennemgå en risikovurdering, før de kommer på markedet i form af fødevarer, foder eller frø. Det er for at beskytte borgere, dyreliv og landbrugsdyr mod de potentielt skadelige virkninger af uprøvede GMO'er. Men de store landbrugs- og biotekvirksomheder lobbyer for at fjerne sikkerhedsforanstaltningerne for den næste generation af GMO'er, og industrierne presser på for at få GMO'erne solgt og dyrket i EU uden sikkerhedstjek.¹⁰

På den ene side kræver de store agroindustrivirksomheder patenter på innovationen i udviklingen af nye GMO'er. På den anden side hævder de, at nye GMO'er er lige så sikre, som enhver anden konventionelt udviklet plante. En påstand, som EU's beslutningstagere har omsat til lovgivning, der nu vil deregulere disse nye GMO'er. Baseret på denne påståede sikkerhed har loven samtidig afskaffet alle krav om overvågning. Når et nyt GMO-produkt eller -frø er godkendt til markedet, er godkendelsen permanent i henhold til dereguleringsloven, og den tilgang er i modstrid med andre eksisterende EU-love, for eksempel om GMO'er og pesticider. Selv hvis skader senere identificeres og opdages, bevarer virksomhederne retten til at markedsføre fødevarerne, foderet og frøene for evigt.

Den nye EU-dereguleringslov klassificerer nye GMO'er i to kategorier. Kategori 1 omfatter GMO-planter med ændringer, der indebærer udskiftning eller indsættelse af op til 20 genændringer.¹¹ Det vil sige, at når det gælder disse nye GMO'er, vil loven hverken kræve godkendelsesprocedure, risikovurdering eller bestemmelse om detektionsmetoder. Men disse mærkningsforpligtelser er utilstrækkelige, og der er ikke planlagt nogen overvågning. Over 94 procent af de nye GMO'er vil høre til under denne definition.¹²

Konklusion

Europa-Kommissionen og EU-parlamentet har taget parti for "de tre store" i spørgsmålet om deregulering og lægger sig tæt op ad industriens linje om, at de fleste nye GMO'er er lige så sikre som konventionelle afgrøder. Denne holdning giver biotekindustrien carte blanche til at fortsætte med at operere, som den vil. Den brede deregulering kan sænke omkostningerne for multimilliardvirksomheder som Bayer, Corteva og Syngenta, men de langsigtede omkostninger for naturen og forbrugerne kan blive alvorlige. Når disse produkter først har etableret sig fast på markedet, vil det være næsten umuligt at afbøde deres indvirkning, og det kan efterlade uoprettelige konsekvenser i deres kølvand. Overordnet set prioriterer EU's nuværende kurs virksomhedernes bekvemmelighed over offentlighedens og miljøets sikkerhed.

Slutnoter:

- 1 <https://croplife.org/wp-content/uploads/2022/05/Agbiolinvestor-Trait-RD-Branded-Report-Final-20220512.pdf>
- 2 Croplife *Time and Cost to Develop a New GM Trait* (04/2022) p. 30
- 3 https://www.amsem.ro/ImageHandler.ashx?UploadedFile=true&pg=d63ee450-0f3a-4e83-b811-127758e634a0&image=~/_App_Data/UserImages/File/ESA/2021/PBI%20Advocacy%20Brief%20ESA.pdf
- 4 Euroseeds, *Presentation of the EC Study On New Genomic Techniques to the AgriFish Council on 26th/27th May* (05/2021) <https://euroseeds.eu/app/uploads/2021/05/21.0268.2-Final-VC-letter-to-Council-NGT-Study-25-05-2021.pdf>
- 5 Petra Kostolaniova, *The Potential of New Genomic Techniques in Agriculture* (11/2023), Croplife, <https://croplifeeurope.eu/the-potential-of-new-genomic-techniques-in-agriculture/>
- 6 Eckerstorfer, M.F., Heissenberger, A., Reichenbecher, W., Steinbrecher, R.A., Waßmann, F. (2019). An EU perspective on biosafety considerations for plants developed by genome editing and other new genetic modification techniques (nGMs). *Front Bioeng Biotechnol* 7:31 doi: 10.3389/fbioe.2019.00031
- 7 <https://www.anses.fr/en/system/files/infographieNTG-GB.pdf>
- 8 Eckerstorfer, M.F., Grabowski, M., Lener, M., Engelhard, M., Simon, S., Dolezel, M., Heissenberger, A., Lüthi, C. (2021) Biosafety of genome editing applications in plant breeding: Consideration for a focused case-specific risk assessment in the EU. *biotech* 10, <https://doi.org/10.3390/biotech10030010>
- 9 <https://www.anses.fr/en/system/files/infographieNTG-GB.pdf>
- 10 https://www.amsem.ro/ImageHandler.ashx?UploadedFile=true&pg=d63ee450-0f3a-4e83-b811-127758e634a0&image=~/_App_Data/UserImages/File/ESA/2021/PBI%20Advocacy%20Brief%20ESA.pdf
- 11 Annex 1 https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:c88fe9ac-1c06-11ee-806b-01aa75ed71a1.0001.02/DOC_2&format=PDF
- 12 *Front. Genome Ed.*, 14 March 2024, Sec. Genome Editing in Plants, Volume 6 - 2024 <https://www.frontiersin.org/journals/genome-editing/articles/10.3389/fged.2024.1377117/full>

NOAH er en dansk miljøbevægelse stiftet i 1969. Vi er det danske medlem af Friends of the Earth. I NOAH ønsker vi en verden baseret på reelt og lokalt demokrati og løsninger. Dette indbefatter lokalt, kollektivt ejet vedvarende energi og landbrugskooperativer baseret på agroøkologi med korte produktionskæder, som skaber madsuverænit.

Forfatter: Mute Schimpf. **Redigering:** Joseph Attlee, Gaele Cau. **Oversættelse:** Inger Arnfred Vedel.

December 2024. Design: contact@onehemisphere.se **Illustrationer** © Shutterstock

Friends of the Earth Europe takker for økonomisk støtte fra Europa-Kommissionen (LIFE-programmet). Ansvar for indholdet af dette dokument ligger udelukkende hos Friends of the Earth Europe. Det afspjeler ikke nødvendigvis holdningen hos ovennævnte bidragsyder. Bidragsyderen kan ikke holdes ansvarlig for brug, der måtte blive gjort af oplysningerne i dokumentet.

www.friendsoftheearth.eu / www.noah.dk

for folket | for planeten | for fremtiden

Miljøbevægelsen NOAH
Stuiestræde 24
1455 København K, Danmark

noah@noah.dk
www.facebook.com/miljoebevaegelsennoah
www.linkedin.com/company/noah-friends-of-the-earth
www.instagram.com/noah_friends_of_the_earth
<https://app.bsky.cz/profile/noah.dk>

